

.AMBIENTAL

Opinió

Núm. 22, gener-març de 2016

Jordi Roca Jusmet - Catedràtic del departament de Teoria Econòmica de la Universitat de Barcelona

La Cimera de Canvi Climàtic de París: més ombres que llums

La Cimera de París va ser la 21a reunió de les parts signants de la Convenció del Canvi Climàtic de 1992: la COP21 per les seves sigles en anglès. Alguns titulars dels mitjans de comunicació van celebrar el resultat com un acord històric que per primera vegada comprometia a tots els grans països en una política de mitigació de les emissions de gasos d'efecte hivernacle. Una mirada més atenta i en perspectiva històrica no invita, però, en absolut a l'optimisme.

Recordem alguns fets bàsics. L'any 1997 es va signar el Protocol de Kyoto que va concretar el principi de les "responsabilitats comunes però diferenciades" establint el primer compromís quantitatiu de limitació de les emissions per part dels països més industrialitzats (38 països que incloïen els Estats Units, els països de la Unió Europea, el Japó, Austràlia, altres països rics i Rússia i la major part dels països de l'antic bloc de la Unió Soviètica), que tenien unes emissions per càpita molt superiors als de la mitjana mundial. Tot i constituir una petita part de la població mundial, entre ells representaven més de la meitat de les emissions mundials. No és que altres països –com la Xina i l'Índia– no signessin el protocol, sinó que per un principi elemental de justícia es va considerar que els que eren els responsables històrics del problema havien de ser els que s'havien de comprometre a revertir la situació que havien creat.

El compromís era molt moderat: les emissions conjuntes mitjanes de gasos d'efecte hivernacle durant el període 2008-2012 havien de situar-se només una mica per sota del 5% de les emissions del 1990 (any base). A més, es va obrir la porta a que els països compromesos reduïssin encara menys les seves emissions adquirint crèdits o bons de carboni mitjançant inversions en altres llocs com Amèrica Llatina, la Xina o l'Índia (això és va anomenar mecanisme de desenvolupament net). Les creixents emissions degudes al transport internacional en avió o vaixell quedaven, a més, excloses dels acords.

Tot i les seves limitacions, el Protocol de Kyoto va ser benvingut com a primer compromís quantitatiu al que –s'esperava– seguirien acords més ambiciosos en els seus objectius i amplitud geogràfica. La realitat, però, no va ser aquesta. El primer gran cop va ser la no ratificació del protocol per part dels Estats Units, un nefast exemple del que era el principal emissor de gasos d'efecte hivernacle.

Malgrat el compliment del protocol de Kyoto per part de molts països rics (amb l'“ajuda” de la crisi econòmica) les emissions mundials van continuar creixent de forma sostinguda sobretot degut als augments de la Xina i altres països “emergents” (per alimentar el creixent consum i inversió interns, però també per produir béns exportats als països més rics).

La contradicció entre les advertències cada cop més alarmants de la major part de científics especialistes del tema i la realitat no podia ser més patent. Tot i això, els intents de signar un nou acord internacional a mesura que s'aproximava la data de finalització del Protocol de Kyoto es van saldar amb un estrepitós fracàs. L'únic que va quedar va ser una promesa de què es treballaria per tenir l'any 2015 les bases d'un acord mundial de reducció de les emissions que entrés en vigor l'any 2020.

D'aquí la importància de la COP21 de París: després d'anys perduts, havia de posar les bases per a un ambiciós acord mundial que estigués a l'alçada del repte que suposa el problema del canvi climàtic. I no ha estat en absolut així. El procés previ a la cimera va consistir en que les parts signants havien de presentar les anomenades “contribucions determinades nacionalment” establint les seves intencions futures. La majoria de països ho van fer encara que amb molt poca unificació metodològica. I el resultat –com era previsible– és totalment contradictori.

L'acord estableix com a referència l'objectiu d'un augment màxim mitjà de 2°C respecte a l'època preindustrial, considera que s'haurien d'augmentar els esforços per limitar-lo a 1,5°C, però reconeix que les “contribucions” nacionals no són en absolut compatibles, segons els informes científics, per situar-se ni tan sols per sota dels 2°C. L'acord diu que s'estima que les emissions globals superarien al 2030 en més del 25% les que serien compatibles amb l'objectiu dels 2°C .

Els països diuen, doncs, que faran esforços per limitar la seva trajectòria futura d'emissions amb uns objectius decidits per cada un d'ells i que no són vinculants ni tan sols en teoria. De complir-se aquests objectius nacionals, les emissions globals continuaran augmentant els propers anys i d'aquí 15 anys encara estaran molt per sobre de les emissions que els informes científics estimen –amb totes les incerteses que comporten aquest tipus de previsions– compatibles amb un nivell de canvi de temperatura que s'ha considerat com a referència de límit de seguretat, però que molts consideren que s'hauria de rebaixar si adoptem un mínim principi de precaució. Tot queda a l'espera que els països no només compleixin voluntàriament els seus objectius (no vinculants) sinó que en les futures revisions d'objectius decideixin anar molt més enllà dels seus propis objectius actuals: un “brindis al sol”!

Jordi Roca Jusmet és doctor en Economia per la Universitat Autònoma de Barcelona. Catedràtic del Departament de Teoria Econòmica de la Universitat de Barcelona. Especialitzat en Economia Ecològica, ha publicat nombrosos articles en revistes acadèmiques internacionals, llibres col·lectius i revistes de divulgació, així com diversos informes i monografies. Coautor de *Economía ecológica y política ambiental* (Fondo de Cultura Económica, tercera edició 2013) i coordinador de *La responsabilidad de la economía española en el calentamiento global* (Los libros de la Catarata, 2013). És membre del consell de redacció de la Revista *Economía Crítica*.